

Z. Br.

"Z polskich studiów slawistycznych. Językoznawstwo", Warszawa 1972 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/1, 179

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wanków tego Uniwersytetu, którzy w tym okresie pracowali w tajnym nauczaniu na poziomie średnim.

Wstęp, napisany przez J. Wikarjaka, podaje m.in. krótkie dane biograficzne każdego z autorów wspomnień zamieszczonych w tomie. Kilku z nich już nie żyje, wśród nich — prof. Roman Pollak, jeden z organizatorów UZZ w Warszawie, pierwszy dziekan jego Wydziału Humanistycznego, następnie rektor.

Zygmunt Brocki

Z polskich studiów slawistycznych. Językoznawstwo. Seria 4. Warszawa 1972 Państwowe Wydawnictwo Naukowe ss. 348.

Tom zawiera prace na VII Międzynarodowy Kongres Sławistów w Warszawie 1973 r. Wśród nich praca Przemysława Zwolińskiego w całości dotyczy historii nauki: *Pionierzy komparatystyki slawistycznej XVI wieku*, s. 339—346.

Z pracy tej dowiadujemy się, że historia filologii słowiańskiej zaczęła się już w połowie XVI w., a nie dopiero w początkach XIX w. (za właściwego twórcę tej dyscypliny uważa się bowiem Józefa Dobrawskiego, ojca slawistyki czeskiej). Otóż pierwszym filologiem, który w druku w rozważaniach teoretycznolingwistycznych uwzględnił języki słowiańskie na równi z innymi, był niemiecki teolog i orientalista Theodor Buchmann (1504—1564), znany pod zhellenizowanym nazwiskiem Bibliander, profesor uniwersytetu w Zurychu i autor wydanego tam w 1548 r. dzieła *De ratione communi omnium linguarum et literarum commentarius*.

W dziele tym zawarta jest też informacja ważna dla historii nauki polskiej. Otóż informatorem Bibliandera w zakresie polszczyzny był Jan Mączyński, przyszły twórca pierwszego drukowanego słownika łacińsko-polskiego, który w latach czterdziestych XVI w. studiował m.in. w Zurychu. Bibliander korzystał z przygotowanej przez Mączyńskiego książki o języku polskim. Tak więc Mączyński jawi się nam jako autor pierwszej gramatyki języka polskiego (rękopis ten niestety zaginął), a ponieważ Bibliander traktuje polszczyznę jako reprezentanta wszelkich języków słowiańskich, Mączyński staje się w pewnym stopniu współtwórcą najwcześniejszego opracowania slawistycznego.

Bezpośrednim kontynuatorem Bibliandera był jego uczeń i młodszy kolega, Konrad Gesner (1516—1565), wybitny szwajcarski polihistor, który w 1555 r. wydał w Zurychu *Mithridates* — alfabetyczny katalog i opis kilkuset języków i dialektów świata. Dwa rozdziały tego dzieła poświęcone są językom słowiańskim.

Trzecim sławistą XVI w. był Słoweniec Adam Bohorič, autor pierwszej gramatyki języka słoweńskiego.

Drugą pracą tomu *Z polskich studiów slawistycznych* interesującą historią nauki jest artykuł Teresy Zofii Orłoś: *Zapóżycczenia słowiańskie w czeskiej terminologii medycznej*, s. 177—184. Idzie tu o zapóżycczenia dokonane w dobie tworzenia czeskiej terminologii naukowej, w 1 połowie XIX w., tj. w okresie czeskiego odrodzenia narodowego.

Z. Br.

Teresa Zofia Orłoś. *Zapóżycczenia słowiańskie w czeskiej terminologii botanicznej i zoologicznej*. Kraków 1972 Uniwersytet Jagielloński ss. 172.

W okresie czeskiego odrodzenia narodowego, kiedy przystąpiono do uzupełniania i wzbogacania zasobu wyrazowego języka czeskiego, specjalną uwagę zwrócono na opracowanie nowoczesnej terminologii, niezbędnej dla rozwoju nauk. Zadanie